

Feminist Yazın ve Anlatı Atölyesi

Atölye Katılımcıları:

Nihan Evcil

Duygu Sezek

Aylin Akpınar Aksoy

Burcu Yılmaz Çebin

Esra Eravcı

Meltem Dilek Kayak

Züleyha Kaplanoğlu

Merve Kablan

"Bu Bir Vazgeçiş Öyküsü Değil Ama Size 'Çalikuşu'nu da Anlatmayacağım"

Duygu Sezek, Esra Eravcı'nın hikayesini yazıyor.

Ülkemizde idealist sıfatının en çok yakıştırıldığı meslek gruplarından biri hatta belki de birincisi öğretmenliktir. Bana öyle geliyor ki idealist olanı dünyevîlikten sıyırıp pelerimli bir çizgi film kahramanı haline getirdiğimizde; yani, idealizmi bile idealize ettiğimizde kişiye insanüstü misyonlar yüklüyoruz. İdealist bir öğretmenin maddi kaygıları yoktur, gelecek endişesi yoktur, o hep ümitvârdır ve öğretmen olmak için doğmuştur. Bir modern zaman "Çalikuşu" anlatısı hayalindeyiz. Oysa Esra bir çalikuşu değil; fakat, okuduğu bölümden farklı işler yapan bir göçmen kuş da değil. Çünkü, Esra öğretmenlikten vazgeçmiş de değil. O, kendi yolunun ayrımını da eğitimle ortaklığını da çok iyi bilen başarılı bir genç kadın. Yazının devamında Esra'nın hikayesini eğitim fakülteli diğer genç kadınların hikayesi ile birlikte düşünmeye ve düşündürtmeye çalışacağım.

Bizden birkaç önceki kuşak için- yaşımı söylemeyeceğim ancak siz hangi kuşaktan bahsettiğimi muhakkak anlayacaksınızdır- öğretmen liseleri pek kıymetlidir. Öğretmenlik mesleğinin kıymetli olduğu zamanlardan- yani çok yakın bir geçmiş zamandan- söz ediyorum. Esra bu zamanları kıl payı kaçırmış. Esra'nın liseyi kazandığı sene Çapa Öğretmen Lisesi, Çapa Fen Lisesi olmuş. Belki de Esra, bir değişimin tam ortasından başlamakla değişimin kaçınılmazlığını yaşayarak öğrenme imkânı bulmuş. Lisedeki öğretmenlerini hep örnek alsa da ve kendisi bir öğretmen kızı olsa da Esra, aslında öğretmen olmayı hiçbir zaman düşünmemiş. Psikoloji ile psikolojik danışmanlığın muhakkak bir kesişimi olmalı diye düşünerek, ama aslında çok da bir şey bilmeyerek, Boğaziçi Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümünü tercih listesinde psikolojinin hemen ardına yazmış. Alt alta sıraladığın okul ve bölümlerden birine, alt alta sıralanmış şıklardan müteşekkil sınavlardan aldığı puanlar sonucu, o sene seninle sınava giren insanlarla altlı üstlü sıralandığın bir sistemde elde ettiği "başarı" sıralaması ile Esra ikinci tercihi yerleşmeyi başarmış. Eğitim Fakültesi ona tahmin ettiğinden çok daha geniş bir perspektif kazandırmış. Öyle ki aldığı derslerin, yalnızca öğretmenlik mesleği için değil hayatın her alanında yardımcı olabilecek bilgi ve beceriler kattığını sohbetimiz esnasında birkaç defa dile getirdi. Bir devlet lisesinde staj yaptığını, orada çok güzel vakit geçirdiğini, "Öğretmen olabilirim." dediğini ama günün sonunda neden öğretmen olmak istemediğini de anlattı.

"Acaba atanabilecek miyim, özel okulda emeğimin karşılığını alabilecek miyim?" gibi kaygılarla mücadele etmek istemedim o zamanlar." dedi. Üniversite yıllarında pek çok farklı staj yapmış ve mezuniyetten sonra da farklı bir iş koluna yönelmiş bu yüzden. Esra çok yönlü ve çok zeki bir genç kadın. Bulunduğu her yere değer katabilecek bir potansiyele sahip. Hikayesini anlatmaya başlamadan önce dedim ya bu bir vazgeçiş öyküsü değil. Zira Esra öğretmenlikten vazgeçmiş değil. Onunki başka bir tercih yapmış olmanın gerektirdiği bir terk ediş esasında. Esra bir şeyden vazgeçmiş değil, dolayısıyla idealizm oyununun bir kaybedeni de değil. Hikâyenin kaybedeni dolaylı yoldan bizleriz esasında.

Mesleğini terk eden her öğretmenle, ülkeyi terk eden her hekim ve mühendisle kan kaybediyoruz. Oysa gelişmek isteyen toplumların bu taze kanlara çok ihtiyacı olduğu bir gerçek. Esra'ya dönecek olursam, Boğaziçi Eğitim Fakültesi'nin ona kattığı en önemli şeyin etik anlayışı olduğunu söylemişti. Bir psikolojik danışmanın bu mefhumu böylesine özümseyip önemli gördüklerinin en başına koymuş oluşu Esra'nın bugün herhangi bir okul atmosferi içerisinde ne kadar güzel işler yapabileceğini hayal ettirdi. Oysa ben bugün bunu hayal etmek yerine, Esra'nın bir hakikati olarak yazıyor olabilirdim. Ama Esra bir öğretmen değil, dolayısıyla bir okulda öğrencileriyle de değil. Bu Esra'nın yeteri kadar idealist(!) olamamasının değil, eğitim sisteminin, öğretmenlik mesleğinin çalışma koşullarının iyileştirilmemesinin bir sonucu. Diğer tüm meslekleri var etmek gibi bir gerçekliğe sahip olan öğretmenlik mesleğine dair bu sorun, tam da bu sebeple hepimizin sorunu.

Öğretmenliğe dair kitapları, film ve dizileri çok seviyorsak, öğretmenlerimizi- hiç olmazsa kasımdan kasıma- çok seviyorsak, genç ve başarılı Esra öğretmenleri çok seviyorsak ama bu sorunun üzerinde durup somut adımlar atamıyorsak bir mesleğin kaderine terk edilmişinin hem faili hem seyircisi olmaya devam edeceğiz gibi görünüyor. Yine de bu yazıyı ümitsiz bitirmek istemem çünkü Esra'nın hikayesiyle şekillenen bu yazı bu karamsar sonu hak etmiyor bence. Yersiz idealizm algısından azade, kendi yolunu çizebilen cesur ve özgür genç kadınlar, meslek gruplarının karşılaştığı sorunları incelikle düşünmeye ve karşıt mücadelesini vermeye devam ediyor, vazgeçmiyor. Bu yazıyı tam da bu yüzden Birhan Keskin'in şu dizeleriyle sonlandırmak isterim: "Buraya, bir inanç bir inat koydum. Tut ki unuttun/ tekrar bak, o inat neyse, sen osun."^[1] Böylece Esra öğretmenlerin hikayelerini anlatmakla, karşılaştıkları zorluklara çözüm bulmak için kafa yormakla hem öğretmenlik mesleğinin önemini inatla anacak, hem de inancımızı ısrarla tazeleyeceğiz.

[1] Birhan Keskin, "Kargo", Fakir Kene, (İstanbul: Metis Yayınları, 2021), 10.

"Hayatın Renkleri Arasında" Esra Eravcı, Duygu Sezek'in hikayesini yazıyor.

Duygu Sezek, hayatın karmaşıklığında, içsel ve dışsal mücadelelerle dolu bir kadın. Onun hikayesi, sadece zorluklarla dolu değil, aynı zamanda cesareti, tutkusu ve azmiyle de dolu. Hayatın karmaşıklığında şekillenen, toplumsal cinsiyet eşitliği ve edebiyatın kesişiminde ilerleyen bir genç. Tüm renklerle barışık ve her bireyin hayata kattığı rengi de çok değerli görüyor. Duygu'nun kendini temsil ettiği renk ise mavi.

Başlangıç: Tutkulu Bir Edebiyat Aşığı

"Gün içinde şiiri düşünmek beni motive ediyor. Tutkum bu."

Duygu'nun hayatı, küçük yaşlarda edebiyata olan tutkusuyla başladı. İlkokul yıllarında edebiyatın büyüdü dünyasına kapılan Duygu, her kelimeyi bir hazine gibi gördü ve bu tutku, onun ilerideki yaşamını şekillendirecek bir güç haline geldi. İlkokul öğretmeninin diğer öğrenciler için olumsuz bir rol model olmasına rağmen Duygu'nun yazdıklarıyla gurur duyması ve onu yüceltmesi, Sezek'in kendine ve yazdıklarına güvenini sağladı. Öğretmeni sayesinde, küçük bir kız çocuğu iken "Ben edebiyat öğretmeni olacağım!" diyebildi. Çocuk doktorları, ailesi ve çevresi "Geçer." diye düşünse de şu anda Boğaziçi Üniversitesi'nde edebiyat bölümünü okuyor.

Okul birincisi bir öğrencinin STEM alanında ilerlemesini, bu başarıyı heba etmemek adına "bilim adamı" olmasını bekleyen bir topluma maruz kaldığını ifade eden Sezek; hiçbir fikri olmamasına rağmen kimya mühendisi olacağını söylemiş çevresine. İlkokul öğretmeninin ise onun metinlerini gururla sahiplenmesi hiç aklından çıkmamış.

Mücadele: Akademik Tirmanışın Engelleri

"Benim yaptığım, öğrendiğim her şey iç içe geçmiş ve beni oluşturmuş. Ben de öğrendiklerimi sentezleyebildiğimi farkettim üretirken. Bunu fark etmek daha güçlü adımlar atabilmemi de sağladı."

Üniversiteye adım attığında, Duygu'nun karşısına çıkan zorluklarla dolu bir yolculuk başladı. Eğitim hayatının her adımında; akademik engellerle, olagelmışliklerle ve normlarla mücadele etti. Üniversite sınavında onu kısıtlayabilecek herhangi bir üniversiteye gitmektense özgür düşünceye yer açabilecek Boğaziçi Üniversitesi'ni seçti. Fakat lisans eğitimine başladığı Okul Öncesi Öğretmenliği teorik anlamında kendisini cezbetse de pratik uygulamalarda karşılaştıkları bu mesleğin kişiliği ile örtüşmediğini anlamasını sağladı. Ancak her zorluk, onun daha da güçlenmesine ve hedeflerine daha sıkı sarılmasına neden oldu. Lisans bölümünden uzaklaşmış olmasına, notlarının düşmesine rağmen not ortalamasını yükselterek tutkulu olduğu bölüme, Edebiyat'a yatay geçiş yapabildi.

Dönüşüm: Toplumsal Cinsiyet ve Eşitlik Mücadelesi

"Mor Sertifika programına katılan bir öğretmenin, öğrencilerinin hayatlarına dokunuşu çok değerli olacaktır. Ben öğretmen olmak istemedim; bu toplumda, bir öğretmen olarak özgür olmayan öğrencilere dokunabilecek bir güç bulamadım kendimde. Tutkularımın ardına düştüm ve gelecek nesillere de bunu öneriyorum. Hiçbir şeyin garantisi kalmadı, tüm meslekler artık eşit derecede dezavantajlı."

Duygu, akademik başarılarının yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda da aktif bir ses oldu. Mor Sertifika programına katılarak, cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalığını artırdı ve bu konuda daha fazla bilinç oluşturmak için çaba gösterdi. Kendi hayatını da dönüştürecek önemli bir adımda, yatay geçiş yapmadan hemen önce, Mor Sertifika programına katılmıştı. Mor Sertifika programı sayesinde "Ben her nerede olursam olayım, ne yaparsam yapayım insanlara bu bakış açımı dokunabileceğim." diyebildiğini ifade ediyor.

Sezek, üniversite lisans eğitimindeki projelerinde de kadının toplumdaki yerini sosyal bilimler ile kesiştirerek yer veriyor. "Gülten Akın Şiiri'nde Ekolojik Sistemlerin Şekillendirdiği Kadın Kimlikleri" yazımı, akademik kariyerini ilerletmeyi düşündüğü "Cinsiyet Çalışmaları ve Şiir" örnek gösterilebilir.

Sonuç: Öğretmenlikte Yeniden Doğuş.

"Keşke çocukların öznel biçimde metinlere yaklaşmasına yer açılrsa. Bu şiirde ne anlatılmak istenmiş diye 5. sınıf öğrencisine sorduğumuzda ezber cevaplar vermek zorunda bırakılıyor. Cevap anahtarına uymak zorunda, iyi bir üniversiteye girebilmek için istenilen bir cevabı üretmek zorunda. Bir şiir yorumunun cevap anahtarı olabilir mi? Sistematik şekilde çocukların hayallerini mahvediyoruz."

Sonunda, Duygu'nun hikayesi, bir öğretmen olarak yeniden doğuşunu kutluyor. Eğitim alanındaki tutkusu ve toplumsal farkındalığı, onu bir öğretmen olarak değil, aynı zamanda bir rehber ve değişim aracı olarak görülmesini sağlıyor. Şu anda özel ders öğretmenliği yapıyor ve ders verdiği öğrencilerin farkındalık dolu yetişmesinde büyük bir etken. Eğitim sisteminin öğrencilerinin hayallerini kısıtladığını ve kendileri olarak var olmalarını, tutkularını keşfetmelerini engellediğini söylüyor. Müfredatta ortaokul Türkçe/edebiyat alanında bir değişimin önemli değişiklikler yaratabileceğini düşünüyor.

Öğretmen dokunuşu Sezek için her zaman önemli. İlkokul öğretmeni ışığında tutkusunu belirlerken şu anda da mentörleri ve rehberleri üniversite öğretmenleri. Kendisi de öğrencileri için hep önemli bir öğretmen figürü olmak istiyor.

Deniz

Ben bir kum tanesi deniz suyuna komşu
Karşımdaki denizde koca bir damlacık
Sahilin kapısını döverdi sık sık
Hep geldi
Hep gitti
Yalnızdı koca denizde
Söylediğine göre
Dedim tuzunu başka kumlara vermelisin
Kumlar bir güzel parlayıversin
O yine bana geldi
O yine benden gitti
Tuttu ellerimden
Tuttum ellerinden
Kurumak İstiyordu herhangi bir zamanda
Korktum bir an, kuruyacak diye
Yasaktı ama
Karıştım onun koca denizine
Ya da karıştı benim sahilime

Örnek Hikaye 1

2018 yılında İstanbul'da yaşanan depremde dersteydim, Altıncı sınıfların İngilizce dersinde yakalandığımız bu korku benim için çok tanıdıktı. 1999 yılındaki depremde Sakarya'daydım. Bu deneyim bende çok güçlü bir tereddüt bırakmıştı: Ya depreme okulda yakalanırsam? Öğrencilerimi geride bırakıp kendimi kurtarır mıyım? Bu yalnızca bir tereddütten fazlasıydı aslında; yalnızca itiraf etmekten utanıyordum.

O gün deprem başladığında gözlerimdeki korkuyu sanki kendim gördüm. Hemen kendimi toparlayıp çocuklara sakin olmalarını, korkmamalarını söyledim. Onları bu durum karşısında korumak için öyle içten konuşmuştum ki ben bile sakinleştim. Tavrım karşısında çocuklar da 6. sınıf çocuğundan beklenmeyecek bir otokontrolle sınıfı boşalttılar.

Korkum hala geçmemişti. Artçı depremin ne demek olduğunu 99'da çok iyi öğrenmiştim. Vazifemi yapmış ve sınıftaki çocukları tahliye etmiştim. Ama içimdeki biri beni geri dönüp katları ve tuvaletleri kontrol etmeye mecbur etti. Ya içeride kalan bir çocuk varsa? İçimde susmayan bir ses vardı ve geri dönüp katları ve bütün tuvaletleri kontrol ettim.

Okuldan çıktığımda hala elim ayağım titriyordu ve hala çok korkuyordum. Yaptıklarımın inanamıyordum. Artık biliyorum ki içimden bana seslenen o kişi öğretmenliğimdi. Öğretmen olmanın bana kattığı gücün, öğrencilerim için daha neler yapabileceğim konusundaki ufkumu çok genişlettiğine inanıyorum.

Örnek Hikaye 2

Öğretmenlik mesleğine Anadolu'nun küçük bir kasabada başladım. Bu kasaba, tarımla geçinen insanların yoğunlukta olduğu; kapalı bir toplum yapısına sahip bir yer. Dolayısıyla, öğrenciler de okuldan sonra ailelerine yardım ederek vakit geçirmekteler. Kendilerini ifade etme konusunda da ketum bir yapıda olduğunu söyleyebilirim.

Dersine girdiğim ve aynı zamanda sınıf öğretmeni olduğum bir sınıfta Emircan adlı öğrencim sorumluluklarını yerine getirmemekte ve diğer derslerin de ödevlerini yapmadığı için diğer öğretmenleri tarafından bu konuda uyarılmaktaydı. Aylık olarak gerçekleştirilen veli ziyaretinde bu öğrencinin de durumunu konuşmak ve ailesiyle fikir alışverişinde bulunmak için okul müdür yardımcısı, rehberlik öğretmeniyle beraber evini ziyaret etmek isteğimizi bildirdik. Annesi kabul ettiğini bildirdikten sonra öğrencinin evine gittik.

Kış dönemi günleri kısa olduğu için hava erken kararıyordu. Okul çıkışımız 4'tü, evi ziyaret etmemiz 6 civarıydı. Kapıyı açan Emir'in annesinin ışığı yakmadığını fark ettik. Karanlık bir ortamda tanışıp merhabalaştıktan sonra kadın "Hocalarım, önünüze çay koymak isterdim ama maalesef kalmamış, kusurumuza bakmayın." dedi. O anda öğrenciye sorumsuz olmakla yüklediğimiz ithamdan, daha doğrusu yüzeysel bir bakış açısıyla yaklaşım gösterdiğimiz için, kendimizden utandığımızı söyleyebilirim.

Öğrencinin evinde elektrik bile yokken biz dahil olmak üzere tüm öğretmenlerin bunu keyfi bir davranış olarak düşünmesi, meslek hayatımın ilk ve belki en etkileyici hadisesi olarak hafızama kazındı.

Yaşadığımız bu olaydan sonra öğrenciye çeşitli kurum ve kişilerden burs ayarladık. Giysi ve gıda yardımı yapıldı. Bunlar aslında mühim detaylar değil fakat bence bana kattığı anlam, bundan sonraki mesleki ve özel hayatımda görünenin ardında bilinmeyen ya da kendim deneyimlemediğim durumların başkalarının yaşayabileceği gerçeğiydi.

Örnek Hikaye 3

Maienfled herkesin birbirini tanıdığı, yardımlaşmayı sevdiği, paylaşmayı sevdiği yemyeşil bir kasaba. Çocukların özgürce, gönüllerinin el verdiğiince, doyasıya güven içerisinde oynayabilecekleri ortamları sağlayan; genci, yaşlısı ile mutlu insanların yaşadığı Maienfled kasabasında, kasabanın sıcak gülüşlü, yardımsever küçük kızı Nora, hayalindekileri gerçekleştirebilecek donanımları ile birlikte en sevdiği yere, "sanki cennet" dediği kasabasına dönmüştü. Onu gören küçük çocuklar sanki en sevdikleri arkadaşları gelmişçesine mutluluktan uçar gibi hissetmeye başlamışlardı. En sevdikleri Nora, kasabanın dışında başka bir hayat deneyimlemişti. Neler görmüştü? Başka çocuklarla oynamış mıydı? Çok merak ediyorlardı O yüzden gün içerisinde Nora'nın bahçede gözlerini kapatıp kuş seslerini dinlediği anın gelmesini sabırsızlıkla bekliyorlardı.

Nora bahçeye çıktığında onun dikkatini çekmek için kimisi kapının önünde topla oynuyor, kimisi bisiklet sürüyor ama bir türlü yanına gidip de meraklarını gidermeye cesaret edemiyorlardı. Ta ki diğer çocuklardan daha küçük, dört yaşında, sarı bukleleri olan Daisy, elindeki küçük mavi topunu gözleri kapalı halde bahçede hamakta uzanmakta olan Nora'nın kucağına koyana kadar.

Nora ile oynamak istiyordu. Çünkü, gülerken aynı kendi yüzünde gördüğü o iki küçük çukurdan Nora'nın yüzünde de olduğunu fark etmişti. Bu da onları birbirine benzer yapıyordu. Topun temasıyla gözlerini açan Nora küçük Daisy'e gülümsemiş ve o iki çukur yüzünde belirmişti. İşte şimdi daha da emindi. İki birbirlerinin aynısıydı. Bu ana kadar hiçbir çocukla iletişim kurmamış olan Daisy'nin ailesi için bu bir mucizeymiş. Çünkü, çocukları özel bir çocukmuş.

Daisy'nin Nora ile olan bu top sayesinde ki iletişimi 4 gün boyunca devam etmişti. 5. gün Nora kucağında açık mavi bir top ile Daisy'nin gelmesini bekliyordu. Daisy Nora'nın elindeki açık mavi renkteki topu gördüğünde çok heyecanlanmış. İki benzer özellikleri olmuş artık ikisi de aynı rengi seviyormuş. Kendisi gibi biri daha varmış. Artık o da diğerleri gibiymiş, farklı değilmiş. Onun renginde açan başka bir çiçek daha varmış. Nora'nın Daisy'nin çiçeğini nasıl yetiştireceğini bu kadar iyi biliyor olması deneyimle ölçülebilir miydi? Gönülden gelen bir sıcaklıktı Daisy'nin o narin ruhuna değen. Ve o Nora'nın gönlünden Daisy'e doğru akıyordu.

İkisinin arasındaki bu iletişim Daisy'nin en sevdiği eylemdi. Ne zaman mutlu olmak istese elinde mavi topu, koşa koşa Nora'nın yanına gidiyordu. Ve hep Nora'yı en sevdiği minik dostunu beklerken buluyordu. Nora, her ruhun farklı olduğunu ve ihtiyacı olan besinin de kişiye göre değişebileceğini görmüştü.

Bu Dosyanın Hazırlanmasını Sağlayan ve Toplantılar Boyunca Tartışmalara Aktif Bir Şekilde Katılan Mor Sertifikalı Öğretmenlerimiz:

Ceren Çalıcı, Esra Eravcı, Meltem Dilek Kayak, Duygu Sezek, Merve Sarılı Kaya, Efe Emre Erdoğan, Emre Şolt Bakıcı, Hatice Gülsüm Kiyagan, Aylin Akpınar Aksoy, Nihan Evcil, Züleyha Kaplanoğlu, Berk Bardakçı, Sibel Furtana, Emre Sevigen, Ceren Çalıcı, Merve Kablan, Murat Çıtır, Atlas Enes Yılmaz, Petek Sinem Üstübal, Gökçen Saygılı Güneş, Ferhan Kaboğlu, Buse Türkoğlu, Nuray Alper, Emre Yolcu, Burcu Yılmaz Çebin.

Hikayeleriyle Bu Dosyanın Hazırlanmasını Sağlayan Mor Yaz Okulu 2024 Katılımcıları

Olcay Çömlekçi, Gülay Doğan, Çiğdem Abda, Dilek Dönmez.

Çalışma yürütücüleri:

Nazlı Hazar, Berfin Çiçek

Düzenleyen:

Melike Boz Akarşlan

